

REPUBLIKA HRVATSKA

Pravobranitelj za osobe s invaliditetom

Zagreb, 26. veljače 2018.

PREDMET: REAGIRANJE NA ČLANAK JUTARNJEG LISTA OD 25.2.2018.

Krah ideje premještanja ljudi u stanove ili krah politike odgovorne za ostvarivanje ljudska prava?

Život osoba s invaliditetom u zajednici nije nečija „ideja“ već njihovo pravo. To pravo dužna im je osigurati država jer se na to obvezala potpisivanjem Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. Konvencija je obvezujući dokument, iznad nacionalnih zakona pa izvršenje obveza nije stvar dobre volje niti opredjeljenja, već dužnost. Hrvatska se voli pohvaliti da je jedna od prvih država koja je prije 10 godina ratificirala ovaj dokument. Međutim, poduzela je vrlo malo da izvrši zadane obveze. Ako u Hrvatskoj obolite i dobijete dijagnozu iz područja mentalnog zdravlja, ako nemate obitelji koja će vam pružiti podršku - završit će u domu ili na psihijatrijskom odjelu. Tisuće osoba s invaliditetom još uvijek prisilno živi u izoliranim, zatvorenim institucijama ili udomiteljskim obiteljima, u dehumaniziranim uvjetima, bez prava na privatnost i osobne izbore. Ima u domovima ljudi s obrazovanjem, s obiteljima i ljudi bez ikoga, tamo ima i ljudi s interesima, potencijalima za učenje, ljudi koji imaju uspomene... Velikom broju smještenih osoba treba samo kontrola nad redovitim uzimanjem lijekova, a svi su oni u instituciji, ograđeni visokim ogradama, obično udaljeni od naselja i gradova.

Društva koja poštuju ljudska prava nemaju dvojbe oko toga da su domovi dehumanizirani, da je institucija loša i da podrška treba biti osigurana izvan ograde institucije.

Da bi se osobe s invaliditetom zadržale u zajednici i vratile u zajednicu trebalo je raditi istovremeno na više područja i razina: zatvoriti domove socijalne skrbi i pretvoriti ih u centre za usluge u zajednici; razviti nove usluge podrške u zajednici u svim sustavima kao prevenciju smještaja; osigurati stanove za korisnike; educirati radnike za rad u izvaninstitucijskim oblicima skrbi; zbrinuti one radnike koji ne žele raditi nove poslove na novi način.

Ono što smo mi u Hrvatskoj učinili nije bilo dovoljno: transformirali smo svega nekoliko ustanova i to djelomično; iskorištenost EU fondova u svrhu deinstitutionalizacije je minimalna; zbog navodne zabrane zapošljavanja nismo osigurali dovoljno radnika u podršci; zbog otpora zaposlenika imamo ono čemu smo svjedočili u nekadašnjem Domu Osijek, danas Centru za pružanje usluga u zajednici. Ja kao i Ti – sudske sporove, međusobno nepovjerenje i sukobe među radnicima. U Osijeku su se s tim morali nositi sami zaposlenici i ravnatelj ustanove, a Ministarstvo, kao osnivač ustanove i tijelo koje ima odgovornost, od početka procesa deinstitutionalizacije, nije poduzimalo dovoljno da bi se problem riješio.

Život u zajednici pravo je svake osobe bez iznimke, samo svaki pojedinac, ovisno o svojim individualnim potrebama treba različitu vrstu i obim podrške, koju im je država, odnosno nosilac obveze dužan osigurati. Isticanje „neuspjelih“ slučajeva govori nam samo o tome da nije bilo dovoljno podrške, a ne da organizirano stanovanje „nije za svakoga“. Kvalitetna podrška ima svoju cijenu, a prilikom ostvarivanja ljudskih prava pozivanje na ekonomsku računicu nije opravdano.

Nije „ideja deinstitutionalizacije“ doživjela svoj krah, kako sugerira naslov članka, nego je jasno da se radi o krahu odgovornosti onih čija je dužnost osigurati svim ljudima pa i onima sa invaliditetom poštivanje ljudskih prava, u skladu sa Ustavom, Konvencijom i zakonima.

U članku se navodi kako oko 1000 ljudi živi izvan domova. Ne navodi se da je istovremeno u domovima i udomiteljskim obiteljima zatvoreno njih još 12.000.

Proces deinstitutionalizacije je započeo prije 20 godina, konvencijska obveza je preuzeta prije 10 godina, nacionalni dokumenti doneseni prije 8 godina. Koliko još godina ili desetljeća osobe s invaliditetom moraju čekati na ostvarivanje svojih temeljnih ljudskih prava?

**PRAVOBRANITELJICA ZA
OSOBE S INVALIDITETOM
Anka Slonjšak**